

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วรุณี พุ่มสว่าง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรกฎาคม 2554

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วรุณี พุ่มสว่าง

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรกฎาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

THE DEVELOPMENT GUIDELINES OF EDUCATIONAL ACTIVITIES FOR LIFE SKILLS

IMPROVEMENT OF NON-FORMAL AND INFORMAL EDUCATION BANGSAI

DISTRICT CENTRE, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

WORAWUT PHUMSAWANG

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Master of Arts Degree in Development Strategy

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

July 2011

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา
ทักษะชีวิตศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โดย นายวรวิทย์ พุ่มสว่าง
สาขา ยุทธศาสตร์การพัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ้ง

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.เกษม บำรุงเวช)

..... กรรมการ
(ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ้ง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อนุมัติให้นับการค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

..... อธิการบดี
(ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ)

กรกฎาคม พ.ศ. 2554

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วรุฒิ พุ่มสว่าง. (2554). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษา
เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (ยุทธศาสตร์
การพัฒนา). พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ้ง.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ 2) จัดทำแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากร ได้แก่ 1) บุคลากร ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 คน และ 2) นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหาจากปัญหาและข้อเสนอแนะ ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตจากบุคลากรของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า การดำเนินงานกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรดำเนินงาน ภายใต้อัตลักษณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน คือ 1) ฝึกคิดวิเคราะห์ 2) ฝึกปฏิบัติจริง 3) การเรียนรู้/ความจำ และ 4) การแก้ปัญหา ยึดหลักการจัดกิจกรรม 4 ด้าน คือ 1) ยึดกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก 2) ยึดทักษะชีวิตพื้นฐานที่จำเป็น 4 ด้าน เป็นหลัก 3) ยึดประเด็นปัญหาในชุมชนท้องถิ่นเป็นหลัก และ 4) ยึดนโยบายรัฐหรือเอกลักษณ์ของชาติเป็นหลัก จัดรูปแบบการจัดกิจกรรม จำนวน 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบกลุ่มสนใจ 2) รูปแบบค่าย 3) รูปแบบการอบรม 4) การจัดกิจกรรมชุมชน และมีเทคนิคการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต คือ 1) วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม 2) กลุ่มเป้าหมายของการจัดกิจกรรม 3) สถานที่และเครื่องอำนวยความสะดวกและ 4) เนื้อหา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Worawut Phumsawang. (2011). **The Development Guidelines of Educational Activities for Life Skills Improvement of Non-formal and Informal Education Bangsai District Centre, Phranakhon Si Ayutthaya Province.** An Independent Study, Master of Arts (Development Strategies). Phranakhon Si Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Advisor : Dr. Laddawan Jamrerksang.

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the implementation of the educational activities for life skills development at the Non-formal and Informal Education Bangsai District Centre, Phranakhon Si Ayutthaya Province, and 2) propose guidelines for developing the implementation of activities. The population consisted of 1) five officers involved in the implementation of the educational activities for life skills development, and 2) one hundred and fifty students enrolling at the centre. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings revealed as follows

1. In implementing educational activities for life skills development at the Non-formal and Informal Education Bangsai District Centre, Phranakhon Si Ayutthaya province, the overall involvement of the officers was at a high level. As for the students' opinions on the implementation of the activities, they also showed that the implementation was at a high level.

2. Appropriate guidelines for developing the implementation of educational activities for life skills development at the centre should be based on the participatory learning process as proposed in the following stages 1) analytical thinking ; 2) practice ; 3) learning/memory ; and 4) problem-solving. The principles in arranging the activities should focus on these aspects: 1) target groups ; 2) basic life skills within 4 aspects ; 3) local issues ; and 4) the government policy or national identity. The types of activities should be as follows: 1) interest groups; 2) camps; 3) training courses; and 4) community – based. The basic techniques of implementing the activities should be based on 1) the objectives; 2) the target groups; 3) venues and facilities; and 4) content.

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส ประธานกรรมการหลักสูตร ดร.เกษม บำรุงเวช ประธานคณะกรรมการสอบ การค้นคว้าอิสระ ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสารนิพนธ์ฉบับนี้มีความสำคัญ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ ผอ. วิโรจน์ นาคก้อน(ผอ.กศน.อำเภอบางบาล) ผอ.พานิช ศรีงาม(ผอ.กศน.อำเภอพระนครศรีอยุธยา) ผอ.วิรุฬห์ ไส้เจริญรัตน์(ผอ.กศน.อำเภอปราสาท, อำเภอท่าตูม สำนักงาน กศน.จังหวัดสุรินทร์) อ.ไพศาล บุญยวัฒน์ (ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 2) อ.พูนทรัพย์ ชาติวงศ์ (สำนักงาน กศน.จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ผอ.ดร.พัฒนา เพชรคชสิทธิ์ (ผอ.กศน.อำเภอหนองแค) ผอ.สมคิด เพ็งอุดม (ผอ.กศน.อำเภอบางซ้าย) ที่ปรึกษาด้านภาษาต่างประเทศ คือ ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อชี้แนะการตรวจสอบแบบสอบถาม และการให้ข้อมูล เสนอแนะแนวทางในการวิจัย จนทำให้ การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ทางด้านข้อมูลสูงสุด

และขอขอบพระคุณ ผู้ที่อยู่เบื้องหลังการประมวลผลและดูแลเป็นกำลังใจให้ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัยคือ อ.วารินทร์ จันทรัตน์ (ม.ราชภัฏกาญจนบุรี) อ.ชัชชัย แคล้วภัยพาล (ม.ราชภัฏกาญจนบุรี) คุณสมพร คำพร (ผู้พิพากษาสมทบศาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว,ประธาน นศ. ยุทธศาสตร์การพัฒนา รุ่น 1) พระมหาวิศัลย์ ตั้งมั่น(วัดตองปุ) รตท.แสงสุรีย์ จูจันทร์ (สภ พระขาว อำเภอบางบาล) อ.มาลี เมืองหมุด (กศน.อำเภอเสนา) และบุคลากรของ กศน.อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, กศน.อำเภอท่าตูม อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นยุทธศาสตร์การพัฒนา รุ่นที่ 1 ทุกคน

คุณค่าและความรู้ที่เกิดจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแก่ผู้มีพระคุณและผู้ที่เกี่ยวข้อง ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมและชุมชนต่อไป

รวุฒิ พุ่มสว่าง

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	6
หน่วยในการวิเคราะห์.....	6
ประชากร	6
ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง	6
กรอบความคิดในการวิจัย	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อทักษะชีวิต	12
ความหมายของทักษะชีวิต	12
องค์ประกอบของทักษะชีวิต	13
การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต.....	17
มิติของการศึกษานอกระบบ โรงเรียน.....	21
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกโรงเรียน	22
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	37
ความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้	37

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	หลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	38
	กระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรม	41
	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน	44
	ความหมายของการเรียนการสอน	44
	หลักการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	46
	การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน	51
	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	52
	ความหมายของการมีส่วนร่วม	52
	ความสำคัญของการมีส่วนร่วม	54
	รูปแบบ ลักษณะ หรือชนิดของการมีส่วนร่วม.....	55
	ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม	56
	แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา และการจัดทำแผนกลยุทธ์.....	58
	ความหมายของการพัฒนา	58
	แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์	58
	ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย	71
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
	งานวิจัยในประเทศ	73
งานวิจัยต่างประเทศ.....	76	
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
	ประชากรที่ใช้ในการวิจัย.....	77
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	77
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	80
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
	การวิเคราะห์ข้อมูล	81
	การนำเสนอผลการวิจัย.....	82

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	83
ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	83
ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา ตามอัธยาศัย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	101
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	115
สรุปผล.....	115
อภิปรายผล	123
ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก จดหมายเวียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัย	136
ภาคผนวก ข แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย	142
ประวัติย่อผู้วิจัย	153

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารบัญญัตินี้

ตาราง		หน้า
1	โครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	28
2	การเปรียบเทียบการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญกับการสอนแบบเดิม	46
3	การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้แบบนำตนเองกับการเรียนรู้ แบบครูเป็นผู้สอน	49
4	ลำดับขั้นของการวางแผนกลยุทธ์	66
5	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของบุคลากรในภาพรวม	84
6	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านนโยบายการจัดกิจกรรม	85
7	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านนโยบายการวางแผน	86
8	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการดำเนินกิจกรรม	87
9	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการติดตามประเมินผล	88
10	การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของบุคลากร ด้านการพัฒนาและปรับปรุง การจัดกิจกรรม	89
11	ปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของบุคลากร	90
12	จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	92
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการดำเนินงาน และลำดับการดำเนินงาน ในภาพรวม	94
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการดำเนินงาน ด้านเนื้อหา/สาระ	95
15	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการดำเนินงาน ด้านวิทยากร	96
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการดำเนินงาน ด้านสื่อ/อุปกรณ์	97
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการดำเนินงาน ด้านสถานที่	98
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการดำเนินงาน ด้านกระบวนการ/ขั้นตอน ..	99
19	ปัญหาและข้อเสนอแนะการดำเนินงานการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนา ทักษะชีวิต	100
20	แนวทางการดำเนินกิจกรรมโครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการสถานสัมพันธ ฉันท์ครอบครัว	109

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	7
2 ผลการมีส่วนร่วมในองค์การ	53
3 การวางแผนเชิงกลยุทธ์และแผนยุทธศาสตร์	60
4 ความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์และการนำไปปฏิบัติจริง.....	70
5 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	102